

Nr 98.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 10 mars 1922 om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom; given Stockholms slott den 9 mars 1923.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 10 mars 1922 om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Åkerman.

Förslag

till

Lag

**om fortsatt tillämpning av lagen den 10 mars 1922 (nr 82) om utsträckt rätt
att från utmätning få undantagen viss egendom.**

Härigenom förordnas, att lagen den 10 mars 1922 om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom, vilken lag gäller till den 1 juli 1923, skall äga fortsatt tillämpning till den 1 juli 1924.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
26 januari 1923.*

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, THORSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, ÖRNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet
anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Åkerman:

»Lagen den 10 mars 1922 (nr 82) om utsträckt rätt att från ut-
mätning få undantagen viss egendom upphör att gälla den 1 juli 1923.

Med anledning av uppkommen fråga om förlängning av lagens
giltighetstid hava länsstyrelserna i samtliga län, överståthållarämbetet
samt överexekutorerna i städerna anmodats att inkomma med yttrande
angående lagens verkningar samt behovet av förlängning av giltighets-
tiden för densamma.

Länsstyrelsen i Stockholms län har anfört:

För utrönande, i den mån sådant kan ske, av lagens verkningar har läns-
styrelsen härutinnan inhämtat upplysningar från länets magistrater och utmät-
ningsmän, därvid länsstyrelsen särskilt begärt upplysning om, huruvida tillämp-
ning av berörda lag i mera väsentlig grad bidragit till att minska summan av
de genom indrivning influtna skattemedel. Det övervägande flertalet av dem,
som sålunda yttrat sig, hava ansett att lagen icke haft någon nämnvärd betydelse
i nyssberörda hänseende. Några av dem, som yttrat sig, hava dock haft en mot-
satt uppfattning.

Av statsrådsprotokollet för den 9 december 1921 inhämtas att utarbetandet
av det lagförslag, som ligger till grund för ifrågavarande lag, föranletts av den
då rådande ekonomiska depressionen, som för många medförde omöjlighet att ut-
göra dem påförda utskylder.

Då den i statsrådsprotokollet vidrörda ekonomiska depressionen, ehuru i
viss mån lättad, likväl fortfarande måste betecknas såsom rätt kännbar, anser
länsstyrelsen att, om hänsyn toges till den nuvarande ekonomiska ställningen,
anledning torde föreligga att förlänga giltighetstiden för berörda lag.

Länsstyrelsen i Värmlands län har åberopat yttranden från magi-
straterna i länets städer och länsstyrelsen underlydande landsfiskaler
samt för egen del anfört:

Såsom framgår av yttrandena, hava mycket skiljaktiga uppfattningar i ämnet gjort sig gällande. Några av de härstädes hörda hava sålunda funnit berörda lag vara i viss mån av menlig inverkan och i följd därav avstyrkt lagens fortsatta bibehållande. Andra åter hava förmenat, att lagen saknade egentlig betydelse och för den skull icke vore av behovet påkallad. Flertalet hava emellertid varit av den mening, att oftanämnda lag medfört avsevärt gagn i därmed avsett syfte och förty under nu rådande förhållanden borde erhålla förlängd giltighetstid. Av två landsfiskaler (landsfiskalerna i Grums och Rottna distrikt) har dock därvid tillika framhållits, att bestämmelserna uti ifrågasvarande lag ställde ägare av smärre lägenheter i ogynnsammare ställning än andra, å vilka lagen ägde tillämpning.

De omständigheter, som föranlett merberörda lags tillkomst, synas Kungl. Maj:ts befallningshavande fortfarande i stort sett föreligga, och torde någon väsentligare ändring därutinnan icke under en tid framåt vara att förvänta. Med hänsyn härtill och då, efter vad från åtskilliga håll vitsordats, lagen lärer förträdesvis hava verkat gagnande och får anses vara behöfelig även efter det den eljest skulle upphöra att gälla, får Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därjämte funnit landsfiskalernas i Grums och Rottna distrikt ovan anmärkta uttalanden vara beaktansvärda, för sin del förorda, att lagens giltighetstid utsträcker att omfatta ännu ett år.»

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har anfört:

Lagen är av provisorisk natur och avser att skapa en lättnad under de förhållanden av ekonomisk depression, som vid lagens antagande rådde. Förlängning av giltighetstiden betingas sålunda av huruvida denna depression kan sägas hava upphört eller i avsevärd mån minskats. Visserligen kan en avgjord nedgång i priserna på vad till livets nödtorft hör konstateras, men arbetslösheten är stor och, såvitt länsstyrelsen kan finna, är en förlängning av giltighetstiden av behovet påkallad under förutsättning dock, att 1923 års vår icke medföra avgjord förbättring på arbetsmarknaden.

Lagens verkningar hava i den mån det varit länsstyrelsen möjligt kontrollera desamma varit goda.

Länsstyrelserna i Gottlands, Kristianstads, Skaraborgs och Västmanlands län hava jämväl tillstyrkt lagens prolongation.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har framställt vissa anmärkningar mot lagen samt förklarat sig hysa stora betänkligheter mot lagen i och för sig. Länsstyrelsen har vidare anfört:

Verkningarna av lagen inom detta län hava även styrkt dessa betänkligheter. Utmätningmännen framhålla, att lagen under den korta tid, den gällt, haft den verkan, att det numera är nästan omöjligt att uttaga restförda utskylder och avgifter, som uppbäras och redovisas i sammanhang med utskylder hos andra familjeförsörjare eller personer med eget hushåll än löntagare med stadigvarande arbete. Exempelvis mindre arrendatorer och torpare hava nämligen sällan — utöver vad som enligt 65 § utsökningslagen får undantagas vid utmätning — bohag, husgeråd och husdjur, som med under senare tid gällande priser kunna värderas till över 500 kronor. Hos löntagare och arbetare, som hava stadig-

varande anställning, kunna utskylderna uttagas genom anlitande av införseliförfarandet, men detta låter sig i praktiken ej göra med avseende å arbetare, som ständigt ombyta arbetsställen och arbetsgivare. Hos sadana arbetare kunna numera ej ens kronoutskylderna uttagas. Ofta befinna sig emellertid de genom ifrågavarande lagbestämmelser skyddade personerna i väl så goda levnadsomständigheter som andra personer, vilkas egendom ej därigenom skyddas, och därigenom uppstår orättvisa och olikhet inför lagen. Givet är även att den som har stor familj att försörja ej genom lagen skyddas på samma sätt som den, vilken har blott liten familj. En tydlig olägenhet med lagen har också varit, att gäldenärs bobag, husgeråd och husdjur skola undantagas från utmätning, även om de icke äro för gäldenären såsom familjeförsörjare nödiga. Under sista tiden hava flera egnahemslägenheter och andra smärre fastigheter måst utmätas för utskylders gäldande, och det är icke uteslutet, att därtill bidragit lagens bestämmelser, att lösören till högre värde skola undantagas från utmätning.

Lagen kan emellertid i praktiken icke sägas hava räddat något större antal hem från utmätning, ty de, som hava ett bättre lösörebo än som avses i 65 § utsökningsslagen, hava i allmänhet betalat sina skatter utan utmätning. Särskilt i städerna synes lagen knappast hava kommit i tillämpning. Redan vid lagens trädande i kraft hade nämligen prisnivån å lösören sjunkit i mycket avsevärd grad, och sedan dess har den varit stadd i stadigt sjunkande. Vid utmätning sättes även i allt fall lågt värde å ett lösörebo.

Vid dessa förhållanden hava utmätningsmännen i länet med högst få undantag ansett, att ifrågavarande lag icke bör erhålla förlängd giltighetstid; och länsstyrelsen anser även för sin del, att denna provisoriska kristidslag, som i sig innebär svåra brister och icke kommit i sådan tillämpning, som därmed åsyftas, men som ändock haft i flera hänseenden skadliga verkningar och numera genom den sjunkande prisnivån blivit obehöflig, måtte vid giltighetstidens slut den 30 juni 1923 upphöra att gälla.

Länsstyrelsen i Hallands län har åberopat yttranden av utmätningsmännen inom länet samt anført:

Enligt vad av flertalet av utmätningsmännens yttranden framgår, synes ifrågavarande lag icke hava haft någon egentlig betydelse för skatteindrivningen, då restförda skattskyldiga icke befunnits hava andra tillgångar, än vad som kunnat inrymmas under bestämmelsen i 65 § utsökningsslagen, och indrivningen av utskylder hos dylika skattskyldiga i de fall, då utskylderna icke genast vid anfordran erläggas, därför regelmässigt skett genom införsel i avlöning. Vid sådant förhållande kan frågan om tillämpning av lagen i fråga icke, vad detta län angår, sägas hava blivit aktuell; i följd varav något dära grundat uttalande angående lagens verkningar icke kan av länsstyrelsen avgivas.

Då det synes länsstyrelsen sannolikt, att förhållandena i fråga om lagens tillämpning jämväl inom riket i dess helhet äro tämligen ensartade med förhållandena här i länet, föreligger enligt länsstyrelsens åsikt icke något behov av förlängning av lagens giltighetstid.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anført:

Ifrågavarande lag torde hava tillkommit i huvudsakligt syfte att under rådande ekonomiska förhållanden bereda lättnad för de familjeförsörjare och övriga

skattedragare med eget hushåll, som på grund av iråkad arbetslöshet icke kunna betala sina skatter. Med stöd av den erfarenhet om lagens verkningar, som vunnits inom Malmöhus län, torde kunna sägas, att lagen i stort sett visat sig sakna betydelse för nämnda grupp av skattepliktiga, då inom densamma mera sällan äro att finna ägare av bohag, husgeråd eller husdjur till sådant värde, som förutsättes för lagens tillämpning. Däremot har det visat sig, att i lagen stadgad utmätningsfrihet vunnit tillämpning beträffande arbetstagare med avlönning i form av provision eller drickspengar (handelsresande, chaufförer, kypare m. fl.) samt självständiga företagare (hantverkare, handlande m. fl.). Bland dessa kategorier skattedragare torde knappast vara att finna de verkligt ömmande fall, där utmätningsfrihet kan anses vara av omständigheterna påkallad. Emellertid har det icke heller inom nu nämnda kategorier alltför ofta förekommit, att på grund av lagens bestämmelser utmätningsfrihet inträtt, och lagen har icke visat sig leda till någon mera avsevärd minskning i det allmännas intäkter av utskylder och allmänna avgifter, ett förhållande, som i främsta rummet torde vara att tillskriva den omständigheten, att hos den stora grupp av skattskyldiga, som utgöres av arbetstagare med fast inkomst, uttagande av skatter nästan undantagslöst sker genom införsel i eller utmätning av avlönning.

Med stöd av de sålunda vunna erfarenheterna om lagens verkningar inom detta län, får länsstyrelsen uttala, att något behov av förlängning av lagens giltighetstid icke föreligger.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har, med överlämnande av yttranden från utmätningsmännen i länet, anført:

Utmätningmännen hava så gott som enstämmigt framhållit, att till följd av lagen i fråga skatteindrivningen i hög grad försvårats ävensom att lagens verkningar varit högst olika beträffande olika befolkningsklasser. Medan lagen för industriarbetare och löntagare till följd av bestämmelserna om införsel i avlönning varit nära nog utan verkan har den däremot för mindre lägenhetsägare och torpare varit av stor och gynnsam betydelse. Tack vare lagens bestämmelser hava dessa senare i stor utsträckning kunnat undandra sig sin skatteplikt, ehuru de i stort sett hava större betalningsförmåga än mängden industriarbetare och löntagare. En lagstiftning, som har en dylik verkan till följd, synes vara i hög grad betänkelig.

Till följd härav och då de skäl, som föranledde lagens tillkomst, numera torde få anses ej längre föreligga, får länsstyrelsen för sin del utan tvekan avstyrka en förlängning av lagens giltighetstid.

Länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kronobergs, Blekinge, Gävle, Jämtlands och Norrbottens län hava ävenledes avstyrkt förlängning av lagens giltighetstid.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har överlämnat yttranden från magistrater och landsfiskaler i länet samt för egen del anført:

På sätt av de avgivna yttrandena framgår, synes lagen i fråga icke i någon mera avsevärd omfattning hava kommit i tillämpning inom länet. Verkningarna av densamma torde icke hava varit uteslutande fördelaktiga. Väl lärers i enstaka, mera ömmande fall lagens bestämmelser hava skyddat mot obehörig

hårdhet vid indrivande av utskylder eller dylikt, men å andra sidan torde fall ock hava förekommit, då lagen bidragit till att skapa likgiltighet hos de skattskyldiga med avseende å skatternas gäldande. En person, som vet, att hans lösbo i ganska stor utsträckning är skyddat från utmätning för utskylder, frestas lätt att förbruka sina inkomster till löpande utgifter, under det att i motsatt fall det ligger i den skattskyldiges eget intresse att avsätta någon del av inkomsterna till gäldande av skatteutgifter. Beträffande behovet av en förlängning av lagens giltighetstid anser sig Kungl. Maj:ts Befallningshavande böra framhålla, att förändringarna i det allmänna prisläget sedan lagens tillkomst icke äro så avsevärda, att redan på denna grund lagen bör sättas ur funktion den 1 juli 1923. Då emellertid med hänsyn till ovanberörda mindre gynnsamma verkningar av lagen en avveckling av densamma måste anses önskvärd och då i allt fall en viss tendens till sjunkande priser gjort sig gällande, tillåter sig Kungl. Maj:ts Befallningshavande hemställa, att värdet av de bohag m. m., som utöver vad i 65 § utökningslagen sägs, må undantagas från utmätningen för utskylder och härmed jämställda avgifter, måtte nedsättas till exempelvis 300 kronor, men att lagen i övrigt måtte bibehållas oförändrad, förslagsvis till den 1 juli 1924.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har anfört:

Euligt vad Kungl. Maj:ts Befallningshavande inhämtat har lagen, ehuru den på vissa håll inom länet visat sig vara till gagn, dock icke i någon större utsträckning vunnit tillämpning. Den har givetvis sin egentliga betydelse för mindre jordbrukare och näringsidkare. Däremot äger den knappast samma betydelse för löntagare som för nämnda samhällsklasser. I fråga om löntagare gälla nämligen fortfarande bestämmelserna i lagen den 17 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Lagen har föranletts av den ekonomiska depressionen. Emellertid har en ljusning inom näringslivet onekligen inträtt, vadan strävanden böra inriktas på ett återvändande till normala förhållanden jämväl på detta område. Även här fördröjes avvecklingen, därest av depressionen föranledda bestämmelser i onödan bibehållas.

Emellertid torde förhållandena icke redan nu medgiva ett fullständigt upphävande av de i förevarande lag meddelade undantagsbestämmelser. Fortfarande tord- sålunda en utsträckt rätt att från utmätning få undantagen i lagen upptagen löseegendom böra finnas. Likväl torde med hänsyn till den ekonomiska förbättring, som väl torde böra förefinnas vid utgången av nuvarande lags giltighetstid, en betydande sänkning av det värde å den löseegendom, som skulle fredas från utmätning, utan nämnvärd olägenhet kunna komma till stånd.

Kungl. Maj:ts Befallningshavande får därför förorda lagens förlängning under ett år dock under förutsättning att värdet av den löseegendom, som får undantagas från utmätning betydligt nedsättes.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har förklarat, att länsstyrelsen för egen del hölle före, att berörda lag såsom innefattande ett undantagsstadgande ej borde tillämpas längre, än som med hänsyn till kris-tidens efterverkningar vore oundgängligen nödvändigt, men att frågan, huruvida vid utgången av lagens giltighetstid sådan förbättring inträtt i

detta avseende, att behov av lagens förlängning ej förefunnes, undandroge sig länsstyrelsens bedömande.

Överståthållarämbetet har anfört:

Redan vid behandling inom första lagutskottet av förslaget till ifrågavarande lag ansåg undertecknad överståthållare sig böra på i avgiven reservation anförda skäl avstyrka dess antagande. Dessa skäl, som av lagutskottet delvis bemöttes med att lagen skulle erhålla allenast provisorisk giltighet, äga enligt överståthållarämbetets åsikt än större betydelse vid ett övervägande av lämpligheten av lagens förlängning, och anser sig ämbetet därför böra avstyrka ett utsträckande av lagens giltighetstid. Härtill kommer ytterligare, att lagens verkningar åtminstone i Stockholm måste betecknas såsom minimala. Redan före lagens tillkomst ägde nämligen här lösöreutmätningar för gäldande av ogulda utskylder rum i relativt ringa omfattning, enär i de fall då boets värde översteg det enligt utsökningslagen från utmätning undantagna boet i flertalet fall visades vara inköpt mot s. k. avbetalningskontrakt eller också skyddat mot utmätning genom lösöreköp eller äktenskapsförord. Att emellertid antalet lösöreutmätningar under förra året något nedgått är otvivelaktigt, men torde detta knappast kunna tillskrivas förevarande lag utan fast mer en benägenhet hos uppbördsmännen att i dessa tider av ekonomiskt betryck lämna längre anstånd med skattens erläggande än under normala förhållanden.

Av överexekutorerna i städerna hava de flesta tillstyrkt förlängning av lagens giltighetstid.

Överexekutor i Göteborg har såsom eget yttrande åberopat ett av t. f. andre stadsfogden Otto Meijer avgivet utlåtande, däri denne anfört:

Vad först angår lagens verkningar, så har, vad Göteborgs stad vidkommer, utmätning, som eljest bort ske, i ett flertal fall förhindrats genom ifrågavarande lag; och enligt vad jag inhämtat, har det visat sig, att den i motiven till lagen omförmälda skövlingen av de personers hem, vilka genom depressionen urståndsatts att utgöra dem påförda utskylder, förebyggts.

Vad här efter angår behovet av förlängning av giltighetstiden för sagda lag torde böra framhållas, att restindrivning av 1921 års kommunalutskylder, vilka utskylder bestämts med hänsyn till de skattskyldiges inkomster 1920, då högkonjunktur ännu delvis rådde, med all sannolikhet kommer att pågå under större delen av år 1923; samt att, då efter införsellagens tillkomst utmätning för utskylder allenast i undantagsfall företages hos sådana personer, som innehava tjänst eller arbetsanställning, utmätningens förfarandet sålunda, åtminstone vad Göteborgs stad vidkommer, numera huvudsakligen kommer till användning gentemot den grupp av samhällsmedlemmar, som genom depressionen icke allenast kommit på obestånd utan jämväl berövats tillfälle till inkomster.

Den omständigheten, att den vid tiden för lagens tillkomst rådande ekonomiska depressionen numera något lättats, torde vid avgörandet av nu ifrågavarande spörsmål icke böra tillerkännas allt för stor betydelse vid det förhållandet, att förenämnda samhällsgrupp för visso icke redan under nästkommande år kommer att försvinna eller ens i avsevärd grad minskas. Att under sådana förhållanden under pågående indrivning av utskylder, som påförts under högkonjunktur,

beröva förenämnda samhällsmedlemmar det skydd, som ifrågavarande lag lämnat dem, synes mig vara obilligt.

På grund av vad sålunda anförts finner jag mig böra förorda en förlängning av giltighetstiden för lagen den 10 mars 1922 om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom intill utgången av år 1923.»

Överexekutor i Skövde har anfört:

Skattskyldige, som icke å uppbördsstämma erlægga dem påförda utskylder, ökas i hög grad för varje år. Det stora flertalet restskyldige utgöres av lägre tjänstemän och arbetare. Vad tjänstemännen beträffar liksom ock arbetare, vilka hava arbetsanställning, tillgripes i regeln icke utmättningsförfarandet vid indrivning av utestående restantier, utan tillämpas i stället lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta. Härigenom lyckas det i regel att utfä hela skattebeloppet. Vårre ställer det sig med personer, som sakna arbetsanställning. Beträffande dessa måste utmättningsförfarandet tillämpas i den mån så ske kan. Dylika restskyldige äga dock i allmänhet icke mera egendom än vad enligt 65 § utsökningslagen från utmätning skall undantagas, vadan utmätning sällan ifrågakommer. Restskyldige, som äga mera tillgångar än vad enligt förenämnda lagrum vid utmätning skall undantagas, betala i regel dem påförda utskylder utan att utmätning behöver verkställas.

Lagen den 10 mars 1922 om utsträckt rätt att från utmätning undantaga viss egendom har därför icke haft någon nämnvärd praktisk betydelse inom magistratens verksamhetsområde. Trots detta anser magistraten det icke lyckligt, om ifrågavarande lag vid giltighetstidens utgång komme att upphävas. Mången restskyldig, som under detta år godvilligt erlagt sina utskylder, kan till följd av arbetslöshet, sjukdom eller andra oförvällade orsaker bliva urståndsatt betala dem påförda utskylder, och skatteindrivaren därigenom nödsakad utmättningsvis uttaga dem. Vid sådana fall synes det vara hårt, att staden och kommunen skall frångå den skattskyldige hans nödvändigaste egendom, hans kanske enda ko eller gris, för att därmed göra sig betalt för sina skattefordringar. Det synes icke vara förenligt med det allmännas intresse att gå så hårt tillväga.

I sammanhang härmed har magistraten velat framhålla olikheten i, att då lösören till visst angivet värde få vid utmätning undantagas, samma rätt icke medgivits beträffande en skattskyldigs enda ägande fastighet till motsvarande värde. Just beträffande restskyldige, som äro ägare till en mindre bostadsfastighet, kunna svårigheter uppstå för skatternas indrivning. Dylik fastighetsägare, vilken under bättre tider haft rätt stor arbetsförtjänst, men till följd av arbetslöshet, sjukdom eller dylikt sedermera blivit urståndsatt förtjäna så mycket, att det ens räcker till hans och familjens uppehälle, ännu mindre till betalning av skatt, kan icke erhålla avkortning för den skatt, som påförts honom för tidigare åtnjuten större inkomst, emedan han såsom ägare till en liten, kanske högt skuldsatt fastighet icke saknar utmättningsbar egendom. För skattens betalande bliver han därför nödsakad ytterligare skuldsätta sig eller också får han sälja sitt, kanske mången gång svårt förvärvade hem och bliver därigenom sämre ställd än den, som icke äger fastighet, men i stället lös egendom till samma värde. Vid bedömandet av frågan, huruvida förberörda lag bör förlängas, synes det böra tagas i övervägande, om icke en skattskyldigs enda ägande fastighet, varå han har sin

bostad, till ett taxeringsvärde av högst ettusen kronor jämväl bör undantagas från utmätning för andra utskylder än som påvåla själva fastigheten.

Överexekutor i Lund har utlåtit sig:

Här i staden finnas i skatterestlängderna upptagna ett icke ringa antal arbetare och lägre tjänstemän, vilka äga lösbo till värde, liggande mellan 500 och 1,000 kronor, och som sålunda skulle hava berövats det nödvändigaste av sin egendom, därest icke lagen skyddat deras bohag från utmätning för skatt. Vid sådant förhållande och då depression och arbetslöshet alltjämt råda synes mig en förlängning av lagens giltighetstid vara både önskvärd och av behovet påkallad.

Överexekutor i Västerås har yttrat:

Under den jämförelsevis korta tid, som förflutit sedan lagen trädde i kraft, har densamma här i staden icke kommit till någon allmännare tillämpning, beroende därpå att de allra flesta personer, vilkas husgeråd och möbler m. m. hava ett värde av mellan 500 och 1,000 kronor, hava anställning eller driva mindre rörelse, varför införsel i lön eller utmätning av annan egendom kunnat mot dem företagas. I några fall har dock lagen tillämpats, nämligen beträffande å restlängd uppförda gifta tjänstemän, som under den rådande depressionstiden blivit avskedade från sina platser och därefter saknat inkomst. För dessa har ju lagen varit till obestriddligt gagn, och en utsträckning av giltighetstiden för densamma synes just med hänsyn till deras svåra ekonomiska ställning vara önskvärd åtminstone under ytterligare ett år.

Övriga överexekutorer, som tillstyrkt lagens prolongation, hava i allmänhet såsom skäl härför anført, att ehuru lagen icke i större utsträckning tillämpats, då resterade utskylder i allmänhet uttagits genom införsel i lön, lagen dock i enstaka fall varit till gagn.

Överexekutor i Jönköping har åberopat ett yttrande av stadsfogden K. A. Rundbäck, däri denne anført:

Ifrågakomna lag har i min praktik icke kommit i tillämpning. I sådana fall, där gäldenären möjligen ägt lösegendom till högre värde än vad som jämlikt 65 § utsökningslagen är utmättningsfritt, men gäldenären befunnits vara arbetslös, har hänsyn mest tagas till sistnämnda omständighet och anstånd med utskyldernas erläggande lämnas tills gäldenären fått arbete och för detta erhållit så stor avlöning, att införsel i denna kunnat beviljas. Och i varje fall, där skattegäldenär haft stadigvarande arbete, hava utskylder, som ej godvilligt erlagts, uttagits genom införsel i avlöning, även om gäldenär eljest haft utmättningsbar egendom.

Ovanberörda lagen av den 10 mars 1922 har ifrån början synts mig vara obehövlig och jag anser följaktligen, att intet behov föreligger till förlängning av dess giltighetstid.

Överexekutor i Hernösand har anført:

Ifrågavarande lag har till sina verkningar visat sig obillig och orättvis med hänsyn därtill att arbetare med fast anställning samt övriga löntagare, i vilkas avlöning införsel kunnat äga rum, kunnat tvingas att erlægga dem påförda

utskylder, medan personer med mycket bättre ekonomisk ställning kunnat undgå varje exekutiv åtgärd för resterande utskylders gäldande. Vid detta förhållande synes förlängning av lagens giltighetstid icke böra förekomma.

De överexekutorer, som i övrigt avstyrkt förlängning av lagens giltighetstid, hava mestadels funnit, att lagen icke vunnit tillämpning i något större antal fall, men likväl ansett, att med hänsyn till de sjunkande priserna och förbättrade förhållandena å arbetsmarknaden lagen icke borde prolongeras.

Såsom av Kungl. Maj:ts proposition i förevarande ämne till förra årets riksdag framgår, har ifrågavarande lag tillkommit för att under den rådande ekonomiska depressionen skydda de arbetslösa hem från skövling. De inkomna yttrandena giva vid handen, att den minskning uti indrivna skattebelopp, vilken lagens tillämpning kunnat medföra, i allmänhet varit utan större betydelse för stat eller kommun. Ur ren budgetsynpunkt torde därför några betänkligheter icke behöva möta mot en prolongering av lagen.

I de fall, där man ansett sig icke kunna tillstyrka en prolongering, har man också i allmänhet åberopat andra skäl. Dessa kunna i stort sett sammanfattas sålunda, att restförda utskylder i allmänhet uttagits genom införsel i lön, att lagen icke vore behövlig, enär vederbörande utmätningsmän ändock i ömmande fall framginge med varsamhet samt att understundom en del skattskyldiga — torpare, småarrendatorer och hantverkare m. fl. — undginge skatt oaktat de icke saknade förmåga att erlægga densamma.

Häremot kan framhållas att just i de fall, där behovet av ett skydd mot utmätning varit starkast, d. v. s. i de fall där den skattskyldige saknar inkomst, kunna naturligtvis ej heller skatterna uttagas genom införsel i lön, och den utmätningsförrättare, som utan stöd i författning av barmhärtighetsskäl ändock dröjer med utskyldernas uttagande, där utmätningsbara tillgångar finnas, torde därigenom understundom göra sig skyldig till tjänstefel. Givet är, att genom en sådan lagstiftning som den nu ifrågavarande skydd någon gång kan komma att beredas åt skattskyldig, som ej är i trängande behov därav. Men även om, såsom i några yttranden framhållits, t. ex. vissa mindre lantbrukare, som undgått utmätning, befunnit sig i en bättre ekonomisk ställning än en del löntagare, hos vilka utskylderna uttagits genom införsel, torde dock mången gång lagen jämväl i fråga om nämnda lantbrukare allenast hava verkat därhän, att de kunnat från utmätning undantaga sin enda ko eller gris, och i så fall torde lagen få anses endast hava tjänat sitt

syfte. Man lärar därför kunna säga, att det skydd, som lagen lämnat, i regel varit av behovet påkallat.

Enligt min uppfattning hava inga vägande anmärkningar framförts mot lagens verkningar. De inkomna yttrandena giva i stort sett vid handen, att syftemålet med lagen vunnits. I allmänhet torde kunna sägas, att myndigheterna i de orter, där arbetslöshet varit rådande och där lagen haft sin egentliga tillämpning, tillstyrkt en förlängning av lagens giltighetstid. Särskilt må framhållas, hurusom flertalet överexekutorer i städerna ansett, att lagens verkningar varit goda.

Frågan om lagens prolongation blir alltså beroende av huruvida en sådan förbättring av de ekonomiska förhållandena kan anses hava inträtt, att lagen icke vidare är behöfvig. Även om den ekonomiska depressionen i någon mån lättat, synes någon avgjord förbättring ännu icke hava ägt rum, och arbetslösheten är fortfarande ganska stor. Det synes sålunda, som om i avvaktan på mera stadgade ekonomiska förhållanden lagen bör erhålla förlängd giltighetstid under ännu ett år.

Länsstyrelserna i Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län hava ansett, att värdet å den egendom, som må undantagas från utmätning, bör nedsättas. Det sammanlagda värdet å egendom, som jämlikt ifrågavarande lag samt 65 § utsökningslagen får undantagas från utmätning, uppgår till ettusen kronor, och det kan ifrågasättas, huruvida icke sagda värde med hänsyn till nuvarande prisläge är väl högt. Den pris-sänkning, som ägt rum, synes likväl icke vara så väsentlig, att om avseende fästes å lagens syfte att skydda vederbörandes hem, någon jämkning av värdet för närvarande bör ske.»

Föredraganden uppläser härefter förslag till *lag om fortsatt tillämpning av lagen den 10 mars 1922 (nr 82) om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom*, av den lydelse bilaga¹ vid detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte, för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täckes Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet

N. Cervin.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 6 mars 1923.

Närvarande:

justitierådet SUNDBERG,
regeringsrådet THULIN,
justitierådet STENBERG,
justitierådet KÖERSNER.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 januari 1923, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt tillämpning av lagen den 10 mars 1922 (nr 82) om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av ledamoten å justiedepartementets lagavdelning, assessorn i Göta hovrätt Erik Bergendal.

Justitieråden *Sundberg, Stenberg* och *Köersner* lämnade förslaget utan anmärkning.

Regeringsrådet *Thulin* yttrade:

Ifrågavarande lag utgör en kristidslag, vilken givetvis bör träda ur tillämpning, så snart de förhållanden, som föranlett densamma, upphört. Om detta ej omedelbart kan genomföras utan lagen anses böra förnyas, synes mig lämpligaste anordningen vara den, att det för utmätning undantagna beloppet successivt nedsättes, och torde redan nu en nedsättning till 400 kronor vara väl motiverad.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 9 mars 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikesärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Åkerman anmäler efter
gemensam beredning med chefen för finansdepartementet lagrådets den
6 i denna månad avgivna utlåtande över det till lagrådet den 26 januari
1923 remitterade förslaget till lag om fortsatt tillämpning av lagen den
10 mars 1922 om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss
egendom.

Föredraganden hemställer, att förslaget, vilket av lagrådets flesta
ledamöter lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen,
genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter bi-
trädde hemställan tackes Hans Kungl. Höghet Kron-
prinsen-Regenten lämna bifall, och skall till riksdagen
avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta
protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. Cervin.